

**A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES
TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI
A HELYI- ÉS CIVIL
MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA**

**KÉSZÍTETTE AZ INFORMÁCIÓS
TÁRSADALOMÉRT ÉS
TRENDKUTATÁSÉRT ALAPÍTVÁNY
KUTATÓCSOPORTJA**

Összeállította: Mikecz Dániel és Füleki Csaba

2009. május

Apponyi Albert program

A projekt a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal támogatásával valósult meg.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

Tartalom

Bevezető	3. oldal
Digitális műsorszórás, IP és webTV: nemzetközi gyakorlatok	5. oldal
Digitális műsorszórás: jogi szabályozás és környezet	8. oldal
Az Európai Unió szakpolitikája	8. oldal
Hazai szabályozás	9. oldal
A sikeres nemzeti stratégia példája	10. oldal
A digitális műsorszórás technikai feltételei, anyagi vonzata – költséghaszon-elemzés	12. oldal
Internetes televízió: net, tv, újság?	19. oldal
Helyi televíziózás és webes műsorszórás	19. oldal
A civil szervezetek lehetőségei	20. oldal
Típek nonprofit videók készítéséhez	22. oldal
Megnyíló lehetőségek, specifikus tartalomszolgáltatás, interaktív média	24. oldal
A televíziózás trendjei	26. oldal
A távoli jövő képei	27. oldal
Forgatókönyvek: a helyi televíziózás modelljei a digitális átállást követően	28. oldal

Bevezető

A digitális átállást Magyarországon az általános bizonytalanság és kivárás vette és veszi körül ma is. A legtöbb tartalomkészítő nem érzi úgy, hogy érdekében állna megjelenni a digitális multiplexeken, miközben a kábelszolgáltatók saját költségükön, a piaci racionalitást követve már digitális tartalmat kínálnak előfizetőiknek. Az analóg adás megszűnése elsősorban a legszegényebb rétegeket érinti, ők viszont nem fogják tudni megfizetni a digitális adás vételéhez szükséges vevőberendezéseket. Növeli a bizonytalanságot, hogy mindeközben a politikai döntéshozók késlekednek a törvényi szabályozás megállapításával. Ugyanilyen veszélyforrás, hogy az átállást felügyelő állami hatóságok hatáskörei sincsenek világosan meghatározva.

Ha a legnagyobb televíziós társaságok, az állami hatóságok és a médiapolitikusok sincsenek teljesen tisztában azzal, hogyan fogunk, illetve hogyan kellene televíziót néznünk a közeljövőben, akkor még inkább bizonytalannak érezhetik magukat a kisebb szereplők, mint például a helyi televíziók. Ebben a helyzetben nagy segítséget nyújt számukra egy, a jogi hátteret, a nemzetközi példákat, a televíziózás trendjeit és a helyi televíziózás számára megfelelő szerkesztési gyakorlatokat összefoglaló tájékoztató füzet. Másfelől a bizonytalanság megnehezíti az alkotók dolgát is, hiszen a helyzet kaotikussága javarészt lehetetlenné teszi a világos iránymutatások megfogalmazását.

Jelen információs füzet célja az, hogy megismertesse a helyi televíziók és a civil szervezetek munkatársait a digitális átállás kínálta lehetőségekkel. A Magyarországon ténylegesen működő mintegy 180-200 helyi televízió között lényeges különbségek vannak a tulajdonosi viszonyokat, az anyagi és emberi erőforrásokat, a műsorstruktúráját és a helyi nyilvánosság szerkezetét, hagyományait tekintve – ezért az ismertetett lehetőségeket mindenkinek magának kell majd továbbgondolnia, fejleszteni, arculatára szabnia. Ilyen értelemben jelen füzet egy szakmai háttéranyag, mely a helyi televíziók stratégiakészítési folyamatához szolgál munícióval.

A helyi televízióknak hagyományos feladataikat és különleges státuszukat kell kihasználniuk, hogy az egyre tarkább médiamix állandó szereplői maradhassanak. A médiafogyasztási trendek helyes felismerése révén fontos szerepet vállalhatnak az országos tartalomszolgáltatók mellett, gazdagíthatják a helyi társadalmi nyilvánosságot és közösségi életet, hozzájárulhatnak a települések, régiók önazonosságának megőrzéséhez.

A helyi televíziók tekintetében a digitális átállás sikerének kulcsa a helyi médiumok, az önkormányzat és a település, közösség civil szervezeteinek, vállalkozóinak összefogásában rejlik. A digitális televíziózás révén ugyanis olyan összetett tartalmak megosztása lehetséges, amelyek a gerincét alkotják akár egy önkormányzati rendszernek vagy új irányt adhatnak a helyi hirdetési gyakorlatnak (lásd a későbbi fejezetekben), így az átállás költségeinek fedezéséhez uniós, állami és magán források is bevonhatók.

A füzet első felében (2. fejezet) nemzetközi kitekintést nyújtunk és néhány gyakorlati példa segítségével ismertetjük, hogy milyen stratégiát követtek, illetve milyen kihívások elé állította a digitális átállás más országok helyi televízióit. A 3. fejezet bemutatja a digitális átállással kapcsolatos európai uniós és hazai szabályozást. A füzet megírásáig még nem született meg az új magyar médiatörvény, ami a megváltozott médiahorizonthoz igazította volna a hazai jogszabály nézőpontját.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A 4. fejezetben szó lesz arról, hogy tulajdonképpen melyek a digitális műsorsugárzás technikai feltételei, milyen eszköz- és tudásbeli fejlesztésekre van szükségük a helyi televízióknak. A technikai körülmények megkerülhetetlen világa után az anyagi, technikai, emberi kapacitás figyelembe vételével lehetséges eldönteni, milyen szerkezetben, milyen műsorokat érdemes gyártani, sugározni.

Az 5. fejezet a webes műsorszórásról, internetes videókról szól. Ebben a szakaszban hasznos tanácsokat találhatnak a civil szervezetek munkatársai is az internetes videók alkalmazhatóságáról. A 6. fejezetben végül a helyi televíziók jelenlegi helyzetével és a jövő trendjeivel foglalkozunk. A fejezet végén az Olvasó megismerkedhet azokkal a szerkesztési modellekkel, amelyek összeegyeztethetők a helyi televíziók szerepével, közösségi beágyazottságával a digitális átállást követően.

A füzet megírásához az Információs Társadalomért és Trendkutatásért Alapítvány kutatói a téma szakértőivel, televíziós szakemberekkel, az ORTT és az NHH képviselőivel készítettek interjúkat, valamint fókuszcsoportos kutatást végeztek helyi televíziók és civil szervezetek képviselőivel. A füzet megállapításai elsősorban a primer anyagfelvételen alapszanak, és számításba veszik a területen aktív szakemberek tapasztalatait és az általuk megfogalmazott további kérdéseket. Ezúton is köszönjük a tájékoztató anyag elkészítéséhez nyújtott segítségüket! Külön köszönettel tartozunk Pap Melinda szakújságírónak rengeteg segítségéért.

2009. május 15.

A kiadvány szabadon sokszorosítható és terjeszthető!

Digitális műsorszórás, IP és web TV: nemzetközi trendek és gyakorlatok

Ausztrália – a helyi tévék harca¹

A digitalizáció hatásait kihasználandó, az ingyenes sugárzású közösségi televíziók, így a perth-i, a sydney-i, a melbourne-i, a brisbane-i és az adelaide-i **helyi televíziók létrehozták érdekvédelmi szervezetüket**, az Australian Community Television Alliance-t (ACTA). A céljuk az volt, hogy a kormányzat által szerintük magukra hagyott helyi televíziók nyomást gyakoroljanak az átállási folyamatra – a helyi televíziók ugyanis kimaradtak a támogatottak köréből. Az ACTA célja, hogy az átállási tervben a helyi televíziókat ugyanolyan elbírálás alá vegyék, mint az iparág többi szereplőjét.

Az ACTA célja továbbá hogy újabb csatornák és kezdeményezések jöjjenek létre, valamint a nézőközönség érdeklődése növekedjen a hatodik ingyenes sugárzott csatorna iránt – itt sugározzák a közösségi televíziók műsorát.

Az ausztrál kormány a Media Reform Package-én keresztül ingyenes hozzáférést biztosított a közösségi televízióknak, amelyek jelenleg nem foghatók digitálisan. Az átállás megkezdése a közösségi tévésben azért volt elkerülhetetlen, mivel az összes többi országos csatorna már a szimulcast fázisban járt, és egyre többen váltottak digitális technológiára – miközben a helyi tévék egyelőre csak analóg módon foghatók.

A helyi televíziók bekerültek az ingyenesen elérhető digitális csatornák műsorújságába (EPG) is – amint végrehajtják az átállást. A lehetőség egyúttal megnyitotta a lehetőséget az ingyenes sugárzású digitális csatornák promotáló Freeview előtt, hogy egy újabb csatornával próbálják megragadni a nézőket. A helyi tévék digitalizációja az egyes optimista vélekedések szerint a jelenlegi 3,5 milliós nézőközönség megduplázódását is magával vonhatja. **Az ausztrál események szerint tehát a digitalizáció esélyt nyújt, de annak realizálásához összefogás és folyamatos egyeztetés és együttműködés szükséges.**

Skócia – a helyi tévék esélye²

Skóciában a helyi televíziók nem nyertek teret, pedig a múltban erre nézve több kísérlet is történt. Helyi és közösségi tévéket a 80-as években Glasgow és Aberdeen kábelhálózatán már közvetítettek, leginkább helyi hírekkel. Noha az 1984-es, vonatkozó törvény a műsorszórásról támogatta a független adók létrejöttét, mindössze a Telewest hálózatán létezett a tiszavirág életű Edinburgh Live, mely a londoni székhelyű Live TV lokalizált verziója volt, de a kábelhálózatok konszolidációja és más tényezők miatt a helyi televíziózás nem vert gyökeret.

Az 1996-os műsorszórásról szóló törvény a helyi televíziók számára elérhetővé tette a spektrum egy részét (ez volt az ún. Restricted Services Licenses), de valójában az ebben lefektetett körülmények nem voltak alkalmasak a megfelelő sugárzásához, az ezzel próbálkozó helyi csatornák folyamatos lefedettségi és technikai problémákkal küzdöttek (elsősorban a gyenge jel volt a probléma). Valójában a dedikált körülmények nem tették lehetővé a megfelelő szolgáltatás nyújtását, és így megfelelő számú háztartás elérését. A nehézségek ellenére Lanarkshire, Perth, Stirling, Edinburgh és Dundee is megpróbálkozott az adással. Ebből Lanarkshire négy évig működött,

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

Dundee 15, míg Edinburgh két hónapig. A leállást általában az okozta, hogy a lefedettség az adott közösségekben sehol sem érte el a 40 százalékot sem. **Érdekes viszont, hogy azok között, akik Dundee-ban fogni tudták az adót, hat hónap alatt a helyi csatorna – a 35 év alatti korosztály körében – a második legnézettebb csatornává vált a BBC1 mögött.** Az igény tehát megvolt a helyi televíziókra.

2003 óta a szabályozó hatóság (Ofcom) mostohagyerekként kezelte a helyi tévéket: leginkább a szélessávú internetet jelölte meg, mint a helyi televíziók továbbítási csatornáját. Mivel a helyi TV-k közszolgálati ambíciókkal egyetemes szolgáltatás kereteire vágnak, ez a döntés jelentősen visszavetette az addig sem virágzó lokális csatornákat. Pedig a recens kutatások szerint a lakosság igényli a helyi televíziókat.

Az Ofcom a helyi televíziók egyesületével egyeztetve tervbe vette a hetedik multiplex felhasználását. A helyi televíziózás Dél-Skóciában kezdődik. 2010-ig mindeközben létrejönne a Scottish Network. Egy kizárólag skót tartalmat sugárzó digitális csatorna is, mely részben szintén lokális programokból áll össze (tárgyalások folynak arról, hogy a kora esti órákban a Scottish Network 1-1,5 órányi helyi TV-anyagot sugározzon – a tartalomszolgáltatásba a tervek szerint az önkormányzatok, a helyi újságok, iskolák és egyetemek is bekapcsolódhatnak. A következő években 12 helyi tévé indulása várható Skóciában – ez elsősorban a digitalizációnak köszönhető, de legalábbis annak, hogy az átállás megváltoztatta az addig kedvezőtlen körülményeket, ugyanakkor látszik az is, hogy a mozgáster és a szabályozás alakítása során nem egyértelmű megtalálni a helyi tévék számára legmegfelelőbb megoldást, folyamatos egyeztetésre és az igények artikulálására van szükség.

Több mint TV: önkormányzati szolgáltatások digitális csatornán Angliában³

A Looking Local egy olyan szolgáltatás-gyűjtemény, mely a szigetország elektronikus úton nyújtott helyi közszolgáltatásait gyűjti egy csokorba. A Looking Local által elérhetővé tett szolgáltatások több csatornán elérhetők (mobiltelefon, kioszkok), amelyek közül egyre inkább a digitális televízió válik a legfontosabbá.

A DigiTV szolgáltatást non-profit alapon helyi önkormányzatok működtetik más helyi önkormányzatok számára. Ez lehetővé teszi a meglévő tudás gyors kiaknázását és a szolgáltatások terjedését, újabb önkormányzatok kapcsolódását – mivel mindannyian ugyanazt a technológiát használják, a saját igényeikre szabva. A DigiTV projekt 2002-ben kezdődött, és jelenleg a Kirklees Council működteti. Az egyre bővülő szolgáltatások közé már az e-petíciós alkalmazások is bekerültek. A DigiTV szolgáltatásait jelenleg több mint 80 önkormányzat veszi igénybe, de országos szolgáltatások (pl. Job Center Plus, Transport Direct) lokalizált változatai is elérhetőek.

Jól mutatja a Local TV felhasználását a Birmingham példája, ahol már a digitális csatornán az önkormányzat segítségével mintegy 50 szolgáltatás érhető el a televízión keresztül: munkakeresés, különböző problémák (nem működő közvilágítás, graffitik) bejelentése, busz és vonatközlekedési információk, könyvtári kölcsönzés meghosszabbítása, valamint többek között egy, a háziorvosnál időpontfoglalást lehetővé tevő alkalmazás.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A digitális televízió tehát egy fontos platform a helyi emberek számára az önkormányzati szolgáltatások igénybevételéhez. Különösen azok számára, akik személyesen és telefonon a hivatali órákban nem tudják felvenni a kapcsolatot a hivatalokkal, illetve valamilyen okból interneten sem intézik, intézhetik ügyeiket. A birminghami „adó” jelenleg 24.000 találatot jegyez havonta, és a látogatottság valószínűleg jelentősen megemelkedik majd, ha 2011-ben Birminghamben is megtörténik a digitális átállás. A jövőben tervezik olyan bővítések bevezetését is, amelyek a fizetést is lehetővé teszik ezen a csatormán keresztül. A digitális televízión keresztül nyújtott szolgáltatások a digitális átállásban is segíthetnek: olyan tartalmat jelenthetnek, amelyek megnyerik a lakosság egy részét a digitalizációnak.

Digitális műsorszórás: jogi szabályozás és környezet

Az Európai Unió szakpolitikája

A digitális televíziózással kapcsolatos hazai jogi szabályozásnak egyrészt követnie kell a **közösségi jogot**, ugyanakkor a magyar jogi megoldások előképét is jelentik az egyes bizottsági kommunikék, európai parlamenti állásfoglalások, uniós ajánlások és direktívák. Másfelől a jelenleg is tartó jogszabály-alkotási folyamatban a magyar jogalkotók támaszkodnak az **érvényes magyar jogszabályokra** is, így elsősorban a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvényre.

Az uniós dokumentumok a digitális televíziózás legnagyobb előnyeiként a következő tényezőket említik meg: jobb minőségű tartalmak; nagyobb programválaszték; flexibilitás: a tartalmak vétele lehetséges hordozható készülékek révén is; speciális tartalmakkal, mint audiókommentárral, feliratokkal, jelzésekkel ki lehet elégíteni az idősebb vagy fogyatékkal élő nézők igényeit. A műsorszolgáltatók oldaláról a digitális átállás előnye az alacsonyabb átjátszási költségekben mutatkozik meg, ezen felül pedig a felszabaduló frekvenciák révén bővíthet a rádiós és rádiótelefonos piac is, de ezeket a frekvenciákat másra is lehet használni.

Az Európai Unió 1994-ben fogadott el határozatot a digitális technológia keretfeltételeire vonatkozóan⁴. Ebben a határozatban a Tanács állást foglalt amellett, hogy **a digitális televíziózásnak olyan körülmények között kell elterjednie, amelyek megteremtik a nyitott, tisztességes verseny alapjait, védik a szolgáltatók és a fogyasztók érdekeit, valamint a szerzői jogokat.** A határozat egy bizottsági kommunikére épül és visszaköszönnek benne az utóbbiban lefektetett további alapelvek, mint például a digitális televíziózásra vonatkozó standardok kialakítása, a technológiai kivitelezés nyomon követése. Ezen felül megjelenik az az igény, hogy a digitális technológia bevezetését az abban részes felek konszenzusa kísérje, és ha szükséges, akkor az Unió részletesebb szabályokat is alkot a fenti célok elérése érdekében. Az uniós szabályozás esetében ezen felül általános alapelvnek számít – a lisszaboni stratégiával összhangban – a tudásalapú társadalom megteremtése, az európai versenyképesség növelése, munkahelyteremtés, valamint a médiapluralizmus, a véleménynyilvánítás szabadsága, a kulturális sokszínűség és a kiskorúak védelme.

A piaci harmonizációt és egy egységes szabályozási rendszer kialakítását célozza meg az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló irányelv⁵. A dokumentum azon túl, hogy meghatározza a nemzeti médiahatóságok működési kereteit, arra hívja fel a tagállamokat, hogy a digitális interaktív televíziós szolgáltatások kompatibilitásának érdekében ösztönözzék az egyes digitális interaktív szolgáltatások nyújtóit, hogy nyílt alkalmazásprogramozási interfészt (API, Application Programming Interface) használjanak. Ugyanez vonatkozik az ilyen interaktív tartalmak vételére alkalmas televíziókészülék szolgáltatójára. A tagállamoknak továbbá arra kell ösztönözniük az API-k tulajdonosait, hogy ésszerű feltételek mellett, de természetesen megfelelő díjazás ellenében bocsájtsák a digitális interaktív televíziós szolgáltatások nyújtói számára azokat az információkat, amelyek az interaktív alkalmazások kivitelezéséhez szükségük van.

A Bizottság 2005-ös kommunikációjában⁶ adja meg a digitális átállás végső időpontját. Ezek szerint **2012 elejéig minden tagországban meg kell történnie az átállásnak**, ehhez kapcsolódóan pedig 2012 legelejéig el kell

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

készülnie az erről rendelkező nemzeti menetterveknek. 2009 elejéig Luxemburg, Hollandia, Finnország, Svédország, Németország, Belgium flamand régiója és Ausztria nagyobb részén megtörtént a teljes átállás a digitális sugárzásra. Ausztria teljes területén, Észtországban, Dániában, Spanyolországban, Máltán és Szlovéniában 2010 végéig vagy korábban történik meg az átállás, míg a többi tagországban a végső dátumot 2010 vége és 2012 vége közé tették, egyedül Lengyelországban 2015 az átállás végső határideje. A digitális földfelszíni sugárzás ugyanakkor már 21 tagállamban elkezdődött, öt tagállamban (Ciprus, Írország, Lengyelország, Portugália és Szlovákia) erre 2010-ig fog sor kerülni, Románia még nem ismertette az erre vonatkozó menetrendjét⁷.

2006-ban a Bizottság közleményében⁸ azokat a tényezőket közölte, amik az interaktív televíziózás elterjedéséhez szerinte szükségesek. Az interaktív szolgáltatások ugyanis addig elsősorban a sportközvetítésekre, vetélkedőkre, valóságshowkra korlátozódtak, és nem alakult ki az állampolgári részvételt, a véleménypluralizmust erősítő funkció. Az interaktív televíziózás népszerűsítése érdekében alakult meg az a munkacsoport, aminek célja olyan együttműködés kialakítása, ami kedvez az interaktív az MHP (Multimedia Home Platform) szabvány elterjedésének. Az MHP-n keresztül lehetővé válik Java alapú alkalmazások fogadása és futtatása televízió készüléken keresztül. Ezen kívül a Bizottság elkezdte két másik szabvány – MHEG-5 és a WTVML – hozzáadását a hivatalos felsorolásához. Máskülönb a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egy kötelező szabvány közösségi szintű meghatározása mindent összevetve inkább negatív hatással járna az interaktív televíziózás elterjedésére, bár a skála-megtakarítás következtében csökkenne a tartalmak vételét lehetővé tevő készülékek ára, azonban hátrányosan érintené azokat az európai fogyasztókat, akik a közöistől eltérő szabványt használnak, negatívan érintené az innovációt és gátolná az interaktív szolgáltatások piacára való belépést. A közlemény megjegyzi tovább, hogy az üzleti szolgáltatások további fejlődésére van szükség, mielőtt megjelenhetnének a kormányzati interaktív alkalmazások.

Az *acquis communautaire* azonban nem szabályozza a tagállamok helyi televízióinak működési feltételeit, nem is definiálja a helyi televíziózás fogalmát. A nemzeti televíziózást elsősorban azok a szabályok érintik, amelyek a kulturális sokszínűség fenntartását, az európai, egyetemes és kisebbségi kultúra ápolását kívánja összeegyeztetni a szabad versennyel. Az uniós határozatok és irányelvek legfontosabb hozadéka az, hogy egységesíti az európai audiovizuális piacot és infrastruktúrát, ha nem is váltották be a hozzájuk fűződő reményeket teljes mértékben a közös digitális szabványok bevezetésére tett próbálkozások. A fenti dokumentumok határozzák és jelentik hivatkozási alapját a hazai szabályozási környezetnek is.

Hazai szabályozás

Magyarországon az elektronikus médiumok jogállását a már említett **1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról (Rttv.)** szabályozza, a digitális átállás jogi kereteit pedig a **2007. évi LXXIV. törvény a műsorterjesztés és a digitális átállás szabályairól (Dtv.)** teremtette meg. A több mint egy évtizedes médiapiaci és technológiai változások szükségessé tették az új médiatörvény meghozatalát, azonban a tájékoztató anyag kiadásáig nem született meg az új törvény.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A hatályos Dtv-ben – ahogy az új médiatörvénytervezetekben sem – az 1996-os Rttv-től eltérően már nem szerepel a közműsor-szolgáltató, mint külön intézmény. A régi médiatörvény szerint, e körbe tartoznak azok a műsorszolgáltatók, amelyek az Országos Rádió és Televízió Testület által elfogadott saját műsorszolgáltatási szabályzat alapján műsoraikban többségében közszolgálati műsorszámokat szolgáltatnak. Ezzel szemben a Dtv. külön nevesíti a helyi- illetve körzeti műsorterjesztőket, akik a helyi- és körzeti műsorszolgáltatóknak megfelelő vételi körzettel rendelkeznek: helyi műsorterjesztők esetében ez legfeljebb százezer lakost, vagy egy településen belül legfeljebb ötszázezer lakost jelent. Körzeti műsorterjesztők esetében a vételkörzetükben élők száma meghaladja a helyi műsorterjesztőkét, de kevesebbnek kell lennie, mint az ország lakosságának fele.

A Dtv. 25 §-a rendelkezik a műsorterjesztők továbbítási kötelezettségéről. Ezek szerint a műsorterjesztőt must contact kötelezettség terheli a helyi és körzeti (illetve országos) műsorszolgáltatók műsorai vonatkozásában. A műsorterjesztőnek ugyanis „teljes kapacitásának legalább tíz százalékáig, de legfeljebb három műsorszolgáltatóig a helyi műsorszolgáltatók szerződéses ajánlatára – különös tekintettel a helyi közműsor-szolgáltatóra vagy helyi nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatóra – szerződéskötési kötelezettség terheli. Ha a szerződéses ajánlatok között helyi nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatóé vagy műsorszolgáltatóké is megtalálható, úgy a műsorterjesztőt legalább egy helyi nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatóra vonatkozóan szerződéskötési kötelezettség terheli. Ugyanez a szerződéskötési kötelezettség áll fenn a magyarországi körzeti vagy országos műsorszolgáltató szerződéses ajánlatára. Ezekben az esetekben ugyanakkor – a közszolgálati műsorszolgáltatók műsoraikkal ellentétben – a műsorterjesztő nem köteles a tartalmakat alapszolgáltatásként továbbítani, és nem köteles az ilyen műsorokat ingyenesen a felhasználók számára hozzáférhetővé tenni.

A törvény értelmében azokra a műsorszolgáltatókra terjed ki a szerződéskötési kötelezettség, amelyek székhelye a körzeti, helyi műsorterjesztő vételkörzetében található, és műsorát célzottan a körzeti, helyi műsorterjesztő vételkörzetében élő előfizetők számára nyújtja, valamint napi műsorideje a televíziós vásárlás és napon belüli ismétlések nélkül a négy órát eléri. Fontos, hogy a műsorszolgáltató információs csatornájára nem terjed ki a szerződéskötési kötelezettség, amely különös jelentőséget nyerhet a helyi televíziók közérdekű információs tartalmaik esetében, ha azok egy külön csatormán érhetőek el.

Amennyiben műszakilag megoldható az egyes szolgáltatási területeken eltérő tartalom nyújtása, tehát a műsorterjesztő átviteli rendszere több, egymástól műszakilag elkülöníthető, külön helyi, illetve körzeti szolgáltatási területet kiszolgáló részekből áll, akkor a Dtv. értelmében a szerződéskötési kötelezettség területenként külön-külön terhelik.

A sikeres nemzeti stratégia példája

Az Európai Bizottságnak a digitális televíziós szolgáltatások interoperabilitásával foglalkozó kommunikéje konkrét példákat is említ arra, hogy milyen nemzeti stratégia és az egyes szereplők kívánt együttműködése esetén lehet sikeres a digitális átállás. Az MHP szabvány Olaszországban terjedt el a legnagyobb mértékben, ennek oka elsősorban az volt, hogy az olasz állam támogatást nyújtott az MHP szabvánnyal működő set top boxok beszerzéséhez. A második sikerességet biztosító tényező a műsorszolgáltatók önkéntes megállapodása volt az MHP szabvány használatát illetően. A támogatás révén az interaktív szolgáltatásokat lehetővé tevő MHP és az olcsóbb, de az interaktív televíziózásra lehetőséget nem nyújtó készülékek közötti árrest csökkentették, így

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

megnőtt a kereslet az MHP készülékek iránt, ami további árcsökkenést eredményezett. A készülékek ára végül a 100 eurós árhatár alá csökkent. Olaszországban ennek hatására az interaktív szolgáltatások vételét lehetővé tevő dekóderek száma elérte a 2 milliót, ami elegendő lenne az interaktív televíziózás beindulásához, ugyanakkor – ahogy azt a bizottsági dokumentum is kiemeli – ez nem történt meg, a nézők egyszerűen vonakodnak az ilyen szolgáltatások használatától és a párhuzamos műsorszórásnak köszönhetően az analóg adások lefoglalják az interaktív tartalom szórásához szükséges frekvenciákat.

Más országokban azonban nem volt ennyire sikeres az MHP szabvány. Olaszországon kívül az interaktivitást nem támogató készülékekhez képest magas maradt az MHP szabvánnyal működő eszközök ára. Nem jött létre olyan megállapodás az egyes szereplők, a hatóságok, a közszolgálati és kereskedelmi adók között, mint Olaszországban. Németországban pontosan a piaci alapon működő műsorszolgáltatók nem voltak hajlandók a szabvány támogatására, ugyanis nem látták biztosítva az interaktív televíziózás kereskedelmi sikerét. **Magyarország számára is követendő lehet ugyanakkor a flamand példa**, ahol az MHP bevezetésére a kábelhálózatokon került sor, ami lényegénél fogva kétirányú kommunikációt tesz lehetővé. Ennek feltétele ebben az esetben is az együttműködés volt, a műsorterjesztők és a tartalomszolgáltatók partnersége tette az MHP szabvány elterjesztését lehetővé.

A digitális műsorszórás technikai feltételei, anyagi vonzata – költséghaszon-elemzés

A digitális műsorterjesztés lényege és alapja az, hogy a stúdióból kikerülő jel nem analóg, hanem digitális formátumú. Ez az alapvető, viszonylag egyszerűnek tűnő technikai meghatározottság azonban számtalan változást indukál. A műsorszórás elsősorban üzlet, így nem meglepő, hogy ennek hozadékaként rakódik a digitalizáció fogalmára sok más jelenség is, illetve a mindennapi közbeszéd tévesen kapcsol ide néhány más jelenséget, melyek ugyan a digitalizáció révén kerülnek előtérbe, de nem attól függnek.

Mely területeket érint a digitális műsorszórásra való átállás a helyi televíziózás szempontjából?

A négy érintett terület

A kommunikáció folyamatát az egyik klasszikus, általánosító megközelítés szerint három elemű rendszerben lehet ábrázolni: a (1) kommunikáció kezdeményezője, aki/amely jelet bocsát ki, ami valamilyen (2) közvetítő közegen keresztül jut el a (3) vevőig. Ez a tagolás természetesen igaz az általunk vizsgált rendszerekre is.

A klasszikus modellt esetünkben érdemes kibővíteni egy negyedik elemmel: ez nem a kommunikáció megvalósulásának modelljébe illeszkedik, de a televíziók feladatai között kiemelkedő szerephez jut. Az így bővült, aktualizált modell a következő:

- **adó:** a műsort előállító stúdió – esetünkben a helyi televíziók – alkotói, szakemberei, eszközei, berendezései, amelyekkel a műsor készül, létrejön.
- **közvetítő közeg:** a közvetítő eszközök, amelyek révén a stúdióból adásba bocsátott jel eljut a néző készülékéig – ez az úgynevezett átviteli rendszer.
- **vevő:** a néző azon berendezéséből/berendezéseiből áll, melyeken a hozzá eljuttatott jeleket, számára kényelmes módon megnézheti. Tartalom hozzáférés, -tárolás.
- tárolás - tartalom hozzáférés, tárolás

Stúdió

Jelenleg a helyi televíziók eszközeik többsége digitálisan rögzíti anyagait, azokat digitálisan dolgozza fel: kameráik, vágóberendezéseik digitális jelekkel dolgoznak. Az aktuális struktúrában a digitálisan rendelkezésre álló műsor kerül ki analóg továbbításra. Így ezen a téren alapvető újdonságot nem jelent a digitalizáció. Továbbiakban arra azonban figyelemmel kell lenni, hogy egy konverteren keresztül kódolják a közvetítő közeg számára szükséges digitális jelfolyamot.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

Mindezek mellett egy felvételi helyzetben találkozhatunk a digitalizáció kérdésével: az élő műsorok, közvetítések még több helyen analóg rendszerből kerülnek a stúdió keverőpultjára.

Szerencsére a stúdióban előállított műsor – ha feltételezzük, hogy a meglévő eszközök megfelelő állapotúak és az egyes eszközök technikai jellemzőinek megfelelően tervezték és építették ki a stúdiót (pl. videó vezetékek hossza), akkor a kilépő jel nagy tisztaságú. Ha sikerül ezt a jó állapotú jelet digitalizálni és továbbítani, az a néző készülékén is megjelenő, az eddig megszokottól eltérő, jobb minőségű élményt biztosít.

A leírtakból következik, hogy a digitális műsorszórás a legátfogóbb változásokat az eddig lemaradó televíziók életében indukálja.

Csapdahelyzet lép fel: pont azoknak kell a legátfogóbb fejlesztéssel szembe nézni, akik a legkevesebb erőforrással rendelkeznek; ráadásul erre a lépésre túlélésük érdekében mindenképpen szükségük van. Éppen a kis televíziók azok, melyek legkevésbé képesek a szükséges anyagi fedezet biztosítására, miközben náluk fog jelentkezni minden területen a digitalizációból eredő fejlesztési igény. Ezért részükről – és számukra – az együttműködés, összefogás és érdekképviselés jelentheti a megmaradást.

Közvetítő közeg

A közvetítés megvalósítása sok új lehetőséggel, alternatívával bővült. Az új lehetőségek többnyire az egységesülő digitális alapú jeltovábbítás mentén a műsorszórás és távközlés „összecsúszásából”, konvergenciájából születnek meg. Két nagyobb csoportra oszthatjuk őket: a (1) fizikailag kötött (vezetékes) és (2) a fizikailag kötetlen (sugárzott) közvetítő csatornák.

- Vezetékes lehet
 - különböző kábeltévé szolgáltatók,
 - egyéb, vezetékes infrastruktúrával rendelkező távközlési szolgáltatók (telefon, internet) révén.
- Nem vezetékes, ami
 - műholdas,
 - földfelszíni,
 - mobil.

A különböző megoldásokra különféle technológiák épültek. A digitalizációt az egységes kezelhetőség érdekében egy bizonyos technológia mentén, szabványosított formában szükséges elvégezni. A jelenleg érvényben lévő szabványok a DVB (Digital Video Broadcasting) projekt által kidolgozott megoldások. Ezek közül a digitális átállítás hármát – DVB-T, DVB-C, DVB-S, sorban: földfelszíni, kábel és műhold – definiál illetve nemrég került be negyedikként a mobil eszközökre továbbítás – DVB-H – lehetősége.

A néző eszközei

Nem elég, hogy a műsort létrehozzák, és eljuttatják a nézőhöz, legalább ilyen fontos az is, hogy ezt a fogyasztó hogyan tudja élvezni. Amennyiben az analóg, PAL rendszerű – továbbiakban hagyományos –

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

televíziókészülékkel rendelkezik a néző, úgy mindenképp szüksége van egy olyan eszközre, set-top-box-ra (STB), mely a digitális jelet visszakonvertálja analóg PAL rendszerű jellé, ami így már becsatornázható a tévé készülékbe.

Ezen folyamat során a néző számára hozzáadott érték nem keletkezik. Bár az így kapott szolgáltatás vizuálisan jobb minőségű, a kép élesebbé válik, a színek telítettebbek lesznek stb., de értékhozzáadott szolgáltatások nem jelennek meg. Ennek lehetősége azonban fennáll, ha a műsorfolyamban vagy/és a jelkódolást végző eszköz révén a szolgáltató további szolgáltatásokat biztosít fogyasztójának.

A következő szinten már digitális televíziókészüléke van a nézőnek, de ez még a korai időszakban gyártott, MPEG2 kódolás fogadására alkalmas berendezés. Ebben az esetben is szükség van set-top-box-ra, viszont jelentősen jobban érvényesül a minőség javulása.

Amennyiben HD minőségű és MPEG4 kódolású jel fogadására alkalmas készülékkel rendelkezik a néző, úgy a jelet közvetlenül készülékébe továbbíthatja. Ebben az esetben néhány lehetséges szolgáltatásról le kell mondania., Ezeket megint csak egy kiegészítő eszköz, a set-top-box segítségével érheti el.

Set-top-box

Ez az eszköz végzi a háztartásba érkező digitális jel és az esetleg eltérő típusú jelet feldolgozni képes televíziókészülék közötti dekódolást. Már önmagában ez a szerep rendkívüli fontosságot kölcsönöz ennek az eszköznek. Bár a technikai eszközök fejlődésével és penetrációjával ez a szerepe fokozatosan eltűnik. **Ez az alapvető eszköz azonban ennél többre is képes, és ez adja meg igazi értékét: segítségével többletszolgáltatásokat lehet nyújtani.**

Ilyen többletszolgáltatás lehet például, ha egyetlen set-top-box alkalmas eltérő platformokon érkező jelek fogadására: csatlakoztatható hozzá a digitális földfelszíni sugárzás jelét fogadó antenna és egy kábeles szolgáltató végződtetése is.

Ugyanígy fontos szempont, hogy az eltérő televíziókészülékek mindegyikével megfelelő dekódolást lehessen elvégezni. A mai magyar piacon az eszközök teljes skálája megtalálható, az analóg PAL rendszerű készüléktől a teljes HD felbontású, MPEG4 kódolást is ismerőig.

De ezek még mindig csak a (bővített) elérést segítő alapszolgáltatások. **További lehetőségeket** biztosít, ha a set-top-box rendelkezik egy beépített merevlemezzel, mely a kényelmi szolgáltatások újabb tárházat nyitja meg: a kiválasztott műsor(ok) felvételét, késleltetett indítását teszi lehetővé, vagy (például a műsor nézése közben érkezett hívás miatt) a kieső idő pótolható, a mindennapi élet tevékenységei közben sem maradunk le semmiről. A szolgáltatás következő szintje az interaktivitás megvalósítása.

Tartalom hozzáférés, tárolás

Az eddigieken túl, a televíziók műsoraikat új formákban is (újra)hasznosít(hat)ják – ezekről bővebben a füzet további fejezeteiben részletes információt találnak. Itt csak utalunk arra a lehetőségre, hogy például műsoraikat

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

interneten keresztül is elérhetővé teszik. Ahhoz, hogy a tartalmak más módon is eljussanak a nézőhöz, azokhoz kényelmesen hozzáférjen, a tartalmak tárolását új módon és új eszközökkel kell megoldani. Ez a kihívás lényegében új igényként jelenik meg a helyi televíziók feladatai között, ami minden televíziót érint – még azokat is, akik már jelenleg is tettek lépéseket e téren.

Az interaktivitás keretei technikai szempontból

A költségek mellett fontos szempont, hogy meg tudjuk-e valósítani elképzelésünket egy adott eszközzel, eljárással. Ha nem, akkor vagy a lehetőséghez igazítjuk a megvalósítási terveinket (lemondás) vagy olyan megoldást keresünk, ahol azok kivitelezhetők (befektetés, fejlesztés).

Földfelszíni sugárzás

Amennyiben földfelszíni sugárzással továbbítja adásait egy televízió, szembe kell néznie azzal a problémával, hogy ez a jeltovábbítási mód csak jelentős korlátokkal képes visszirányú jelek kezelésére. Ami most még nem biztos, hogy hátrányként mutatkozik, de a jövőben az interaktivitás további formáit valószínűleg nem tudja biztosítani.

Áthidaló megoldás lehet, ha a műsor továbbítása DVB-T rendszerben történik ugyan, de a visszirányú jelek továbbítására más technológiai megoldást használ. Ekkor számolnia kell a többszörös infrastruktúra fenntartási vagy annak üzemeltetői felé fizetendő bérleti költségekkel. További nehézség, hogy a terepviszonyok tagoltsága jelentősen befolyásolja a sikeres besugárzást.

Vezetékes kapcsolat

Már a jelenleg kiépített vezetékes infrastruktúra is jó alapot biztosít a digitális jelek továbbítására, valamint a jelek visszirányú kezelésére. Ezért (is) lehetséges, hogy terjedőben van az IPTV, mellyel távközlési szolgáltatók léptek a piacra.

Az a tény, hogy több szolgáltató is biztosítani képes már megfelelő infrastruktúrát, sok buktatót rejthet magában: a kábelszolgáltatók hiába képesek nagy sávszélességű internetet is biztosítani hálózataikon, ha eszközparkjainak bizonyos elemei még nem engedik, hogy a televíziós tartalmakat digitális jelekben továbbítsák.

Az IPTV hálózatok jelenlegi megoldásai sem teljes körűek: nem biztosítják a regionális médiumok becsatornázását illetve regionális szintű csomagok összeállítását.

Költségekről – a technikai tényezők ismeretében

A gyorsan változó árak, összetett csomagok, kedvezmények és egyedi megoldások miatt fejezetünkben nem konkrét számokat, hanem irányelveket, tételeket összesítünk. Ezek segítségével, saját pontos költségvetési tételei mögé illesztésével az Olvasók számára körvonalazódhat, milyen lehetőségei vannak (maradnak) műsor- és adásstruktúrájának átalakítására, fenntartására.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

Az eddigi tagolások mentén haladva, a helyi televízióknak a (1) tartalom előállításakor, a (2) tartalom nézőkhöz eljuttatásakor kell a digitális átállásból adódó költséggel számolnia.

Tartalom előállítás tényezői

A stúdiótechnika fejezetében leírtak szerinti technikai fejlesztések előbb-utóbb elkerülhetetlenek: a rögzítő, editáló és tároló eszközöknek mind digitális jellel kell dolgozniuk. Anélkül pedig nem kerülhet digitális rendszerbe az, aki legalább a kilépő, továbbítani kívánt jel kódolásához szükséges eszközzel nem rendelkezik.

Ezeken túlmenően, már most szükséges lenne az alkotók, munkatársak képzése, hogy még a beálló változások előtt rálátással bírjanak jövőbeli munkájukra. Nemcsak az új technológiával kell tisztában lenniük, de a technológia mentén épp megváltozó munkafolyamatokkal, szerkesztési alternatívákkal is.

Az új megjelenési formák, azokhoz szükséges tárolási formák, kapacitások szintén újabb tényezőként jelennek meg a költségek között.

Átviteli rendszer tényezői

A helyi televíziók az alábbi konstrukciók révén juthatnak el a nézőkhöz⁹:

- saját vagy más tulajdonában lévő földfelszíni sugárzással,
- kábeles szolgáltató csomagjában,
- IPTV / internet szolgáltató csomagjában.

A saját földfelszíni sugárzáshoz – azon túl, hogy a stúdióból kilépő jel digitális legyen –, a teljes jeltovábbító rendszert – az adó berendezést – aszerint kell átalakítani, hogy alkalmas legyen a digitális jelek továbbítására.

Ha egy televízió műsorstruktúráján nem igazán akar változtatni, de igazodni szeretne a digitális környezethez és már meglévő saját adóval rendelkezik, lehetséges, hogy ezt a megoldást választja. Ekkor az adó átszerelési költségével számolnia kell. Még úgy is igaz ez, hogy tudjuk, a Magyarországon üzemben lévő adók nagyjából 15-20 évesek, így azok rekonstrukciója épp időszerű lenne. A karbantartás időpontjának optimális megválasztása segítheti az átállással kapcsolatos teendőket: nem kell külön szervizelést tervezni. Emellett a digitális jelek továbbítására alkalmas alkatrészeket kell beszerezni és beszerelni, ami a nagyjavítás előre tervezett költségét megemeli.

A földfelszíni sugárzással a regionális lefedés költséghatékonyabb, mint a kábeles vagy műholdas továbbítással. Az adó karbantartása ugyan többlet költséget jelent a televízióknak, de egyben függetlenséget is.

Külső adottságok is szerepet játszhatnak a jeltovábbítási mód alkalmazásában: ha a terület tagoltsága a kábeles ellátás kiépítésének költségét túlzottan megemelné, úgy egyetlen alternatívaként a jól elhelyezett antennáról történő besugárzás hozhat megoldást.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

Kérdéses, hogy átjátszókon keresztül mennyire lenne vállalható egy helyi televízió számára a közvetítés díjának terhe, ha azt egy nagyobb szolgáltató – például Antenna Hungária (AH) – végezné. Az, hogy egy ilyen rendszer kiépítését, üzemeltetését az adott televízió vállalná fel, az aktuális környezet ismeretében lehetetlen.

További konfliktust jelenthet, ha a néző rendelkezik egy másik fajta szolgáltatási móddal. Ekkor az enyhítheti a problémát, ha a vevő rendelkezik olyan STB-vel, ami alkalmas mindkét bejövő jel végződtetésére: arra rácsatlakoztatható a földi vevő antenna és a másik vételi mód bejövő jele. Mivel szolgáltatásról van szó, cél az, hogy a nézőnek ne okozzon feladatot az, ha váltani akar tévézés közben az eltérő átviteli módokon érkező csatornák adásai között.

A földfelszíni sugárzás nagy hátránya, hogy a digitalizációval párhuzamosan előtérbe kerülő interaktivitást nem biztosítja. A más átviteli módokon létrehozható interaktivitás mértékét meg sem közelíti. A lehetséges, alacsonyabb szintű megoldások pedig aránytalanul magas költséggel járnának.

Elvi alapokon áthidaló megoldás lehet, ha a szolgáltató másik csatornán keresztül oldja meg a visszirányú jeltovábbítást. Ám ennek költségvonzatai szintén aránytalanul nagyok lehetnek – ahogy erre már utaltunk a technológia bemutatásakor.

A vezetékes szolgáltató bevonásával megvalósított jeltovábbítás kulcskérdése, hogyan jut el az adásjel az adott szolgáltató fejállomásáig. Ennek kiépítése további költségvonzattal bír. További korlátot csak a szolgáltató hálózatának állapota jelenthet. Ezek a hálózatok már ma is alkalmasak visszirányú jelek továbbítására. Viszont függő helyzetbe is kerül a televízió: az adott szolgáltató fejlesztési tervei és meglévő eszközei szabnak határt saját elképzeléseiknek, lehetőségeinek. A vezetékes szolgáltató bevonásával tehát több a lehetőség, viszont nagyobb a függő helyzetbe kerülés kockázata is.

A költségeket meghatározza még a jeltovábbítást végző szolgáltatókkal kötött szerződés. Az ilyen szerződések lehetőségei tapasztalataink szerint a jelenlegi szabályozási környezetben teljesen bizonytalanok. A kábelszolgáltatókat a helyi televíziókkal szemben nem *must carry*, hanem bizonyos feltételek teljesülése esetén szerződéskötési (*must contact*) kötelezettség terheli (3.2 fejezet). A helyi televízióknak tehát ugyanolyan költségekkel kell számolniuk, mint az egyéb kereskedelmi csatornáknak, ráadásul a médiatörvény elkészültéig nem világos, hogy megmarad-e a közműsor-szolgáltatókra vonatkozó engedmények. Mindez arra világít rá, hogy a jogi szabályozatlanság különösen költségessé és kockázatosná teszi a digitális átállást.

További szempontok

Valószínű, hogy az eddig lejegyzett tényezők nem adnak okot optimizmusra. De érdemes számolni azzal, hogy hosszú távon milyen trendekkel és kapcsolódó szolgáltatásokkal számolhat az egyes médium. Ehhez természetesen túl kell élni a belépési szakaszt, melyhez a jelenlegi szabályozói környezet és túlzott szakmaiatlan és politikai érdekeknek alávetett (feláldozott) televíziók helyzete nem teremt biztos alapot, nem ad okot optimizmusra. Amennyiben nem lép be helyi szinten tőkeerős szereplő, úgy az átállás bizonyos „véráldozat” árán valósulhat csak meg.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A jelenlegi állapotok szerint az egyértelműen a helyi televízió számára jelent előnyt, hogy az alternatív – pl. IPTV – szolgáltatók csomagjainak választásánál (arra átváltás során) fontos szempontként mutatkozik a néző számára, hogy az elérhető műsorcsatornák között szerepel-e a helyi médium. Amennyiben nem, akkor a néző hajlandó lemondani a digitális adás minőségbeli és járulékos szolgáltatásainak előnyeiről. Ez a tény talán a legmarkánsabban mutatja a helyi nyilvánosság erejét.

Szintén a jelenlegi állapotok szerint, a feltörekvő új szolgáltatók ezt a szempontot nem tartják fontosnak. Stratégiájukban hangsúlyt az alacsony ár és a kapcsolt termékek révén, az ügyfél felé mutató további költség megtérülés kap. A konkrét, szegmentálható ügyféligények figyelembe vétele még nem játszik szerepet a termékek, szolgáltatások kialakításában.

Internetes televízió: net, TV, újság?

Az internetes televíziózás fogalmát ma már pontosítanunk kell: a platformok konvergenciája és átjárhatósága, az IP (internet protokoll) alapú továbbítás egyre szélesebb körben történő alkalmazását is magával hozta. Így ma már külön kell említenünk az IPTV-t és a webTV-t.

Míg az IPTV a digitális jeleket feldolgozni képes vagy hagyományos televíziókészülékeken is nézhető adást nyújt – set-top-box-on keresztül – és bármilyen IP alapú hálózaton eljuthat a nézőhöz és további szolgáltatások bevezetését teszi lehetővé, addig a webTV kifejezetten az internetes hálózaton elérhető, internetes portálokon, weboldalakon megjelenített tartalmakat fedi le. Míg az IPTV ma lényegében a „klasszikus televíziózás” továbbítása új platformon, addig a webTV (vagy netTV) egy új platformon megvalósuló, újfajta televíziózás is.

A webTV a kísérletezés területe, mivel az internet az elmúlt évtizedek alatt vált világméretű infrastruktúrává, mely rendkívül olcsó és lényegében belépési küszöb nélküli megjelenést biztosít a kis költségű vagy csak hobbi szinten alkotó közösségek számára. Valamint a rétegigények is korlátozások nélkül jelenhetnek meg.

Helyi televíziózás és webes műsorszórás

Az eddigi tömegmédiá és tájékoztatási eszközök a sajátos érdeklődésű vagy kis létszámú csoportok megjelenését, egymásra találását, közös fórumon megjelenését/megjelenítését nem támogatta – vagy legalábbis megnehezítette. Ez az internet világában ugyanakkor lényegében csak akarat kérdése. Ami probléma ebben a világban, hogy a végtelen számú weboldal (csatorna) közül hogyan találjuk meg a bennünket érdeklő tartalmat. Ebben nagy szerepe lesz a jelenleg is forrongó keresőpiacnak. A helyi tartalmak viszonylatában a keresők sikeres és pontos találatainak fejlesztése csak részben adhat támpontot. Jelentősége abban lehet, ha például szülőhelyétől távol élő szeretne tájékozódni korábbi lakóhelyének eseményeiről. A mindennapokban azt kell szem előtt tartanunk, hogy a helyi tartalom a helyi lakosokat szólítja meg. Ezért lehet fontos hangsúlyozni, hogy a médiumhoz való hozzáférés mellett rendkívül fontos, hogy azok, akiket érinthet, akikhez szólhat a helyi televízió, tudjanak is arról, hogy van lehetőségük a tájékozódásra, azt milyen lehetőségek mentén, hol érhetik el.

A helyi televízióknak tehát más csatornákon keresztül is el kell juttatniuk üzenetet arról reménybeli nézőikhez, hogy „hol vannak”. A kísérletek pedig nem állnak meg az eddig lejegyzett „hagyományos” tévé kiterjesztésénél, vagy a tematikus, rétegigények kielégítésénél. A közösségi érzés, a web technológiák, a közlésvágy és tájékozottnak lenni, ezzel együtt szórakozni vágyás újabb és újabb szintre emelik az élményeket, az azokhoz jutás módjait. Jelenleg mindez a Web2.0-nak nevezett jelenség-együttes mentén zajlik, mely épp az imént felvázolt közösségépítés köré rendezzi eszköztárát.

De már felsejlik a Web3.0 víziója, ami egyrészt technológiájában, remélhetően rendezettebbé, átláthatóbbá teszi a tartalomrengeteget, ami ezzel együtt az értékes szolgáltatásokhoz jutást is képes hatékonyságával biztosítani. További fontos jellemzője, hogy a korai internet teljesen szöveges alapú tartalmaitól egy komplex, sokkal inkább képi-vizuális megjelenítés irányába való elmozdulás kiteljesedése lehet.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A webTV kapcsán el kell választani azokat a szereplőket, akik már eleve műsorszolgáltatóként lépnek be az internetes műsorterjesztés piacára, illetve azokat, akik kívülről érkeznek, és a webTV-t leszámítva nem rendelkeznek más audiovizuális tartalomszórás lehetőségéig terjedő felülettel. Az internetet ugyanis használják a „hagyományos” televíziós csatornák is, hogy kiterjesszék megjelenésüket. Ezzel nagyobb lefedettséget elérve – azonban nem a műsorszórás területén megszokott értelemben, hanem a hagyományos televízió keresztül nézhető adások hozzáféréseinek alternatívájaként. Ezzel eljutva azokhoz is, akik már nem vagy csak kevésbé néznek televíziót. Szórakozásuk és tájékozódásuk forrása inkább az internet (ami némiképp megfelel a lefedettség növeléséből adódó nézőszám bővülés fogalmának). De ezen túlmenően az egyes műsorok kiterjesztésének is tekinthető egy-egy ilyen internetes megjelenés, mivel további tartalmak, információk kerülnek fel a televízióban sugárzott adás anyaga mellé. Mindez azonban csak a megszokott televíziózás új eszközökre áttöltése, a már bevált, hagyományos módszerek alkalmazása egy új közegben.

A helyi televíziók esetében a webes megjelenés párhuzamosan a helyi, önkormányzati médiumok konvergenciájával is jár. Az önkormányzat honlapjának hírek rovatába felkerülnek azok az események, hírek, amelyek megjelennek a helyi televízió esti híradójában is, majd egy újságcikk is születhet a helyi önkormányzati lapba. Ezek az anyagok később elérhetőek a helyi televízió archívumából, annak honlapján keresztül. Az integráció előnye, hogy nem kell minden helyi médiaszereplőnek az összes eseményen megjelennie. Ráadásul a helyes médiamix kialakítása révén különböző csoportokat képesek elérni. Kitágulhat az a kör, amelyet közösen megszólítani képesek, hiszen mások olvassák interneten keresztül a híreket vagy szemezgetnek a helyi televízió archívumában és megint mások ülnek le este hatkor megnézni a helyi híradót, ahogy az önkormányzati újság is más igényeket képes kiszolgálni.

A helyi médiumok konvergenciájára jó példát szolgáltat Budapest XI. kerülete, Újbuda önkormányzati fenntartású „lokális média univerzuma”. Az önkormányzati újság, televízió, weblap egy szerkesztőséghez tartozik, ezért egy anyagból készül újságcikk, az tartalmazza nagyjából a webcikk tartalmát vagy külön egy webcikk, és a mellé kerül feltöltésre helyi televízió által készített videó. Az eseményhez tartozó videó kerül feltöltésre a honlapon megjelent cikk mellé, így a kerület honlapja lényegében maga az archív, ami értelemszerűen már önmagában költségmegtakarítással jár. A helyi televíziók esetében tehát a webes jelenlét az önkormányzati médiumok egészére nézve költségcsökkenéssel, stabilabb jelenléttel és az archiválási feladatok megoldásával jár.

A civil szervezetek lehetőségei

A webes jelenlétet a helyi televíziók sem spórolhatják meg. Mégis, a webes podcaston vagy streamingen alapuló műsorterjesztés olcsósága folytán elsősorban azoknak a szervezeteknek felel meg, amelyek nem rendelkeznek akkora anyagi forrással, hogy önálló televíziót működtessenek, vagy a szervezet profilja, tevékenysége nem korlátozódik kizárólag az audiovizuális tartalmak előállítására. Mivel az internetes műsorszórás, mint műfaj kapcsán nem léteznek szigorú előírások, ide tartozhatnak a politikai aktivista videómegosztók, de az adománygyűjtéshez egy-egy videót készítő civil szervezetek is. Sokszor elválik azonban a hosszabb-rövidebb videó és az azt hordozó médium, ami nem feltétlenül non-profit vagy civil jellegű. A kereskedelmi jellegű környezet ugyanakkor zavaró lehet annyiban, hogy a megosztott tartalom nem koherens,

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

nehezebb megtalálni a civil üzeneteket. Másfelől a civil szervezetek törekednek rá, hogy a lehető legtöbb felületen elhelyezzék az általuk készített videó-üzeneteket, ha már energiát és pénzt áldoztak rá. Jellemző, hogy az összes ismert videó-megosztóra feltöltik ezeket a klipeket, majd levelező- és sajtó listákon keresztül disszeminálják.

A civil szervezetek tekintetében azonban több olyan tényező felmerülhet, amelyek akadályozhatják a saját videók sikerét:

- **Fontos leszögezni, hogy mint sok más területen, itt is elsősorban a kereskedelmi vagy üzleti célú érdekek alakítják ki azokat a feltételeket, amelyek aztán a civil szervezetek számára is adóttak.** Az internetet ugyan a kezdetektől fogva jellemezte egy szabadabb, lázadóbb szellem, azonban azok a lehetséges támogatók, akiket megérint a web aktivista profilja, valószínűleg különösebb felhajtás nélkül is elérhetőek a civil szervezetek számára, vagy éppen maguk keresik a civil szervezetek, mozgalmak tevékenységében való részvételi lehetőségeket.
- **Az internetes videók manapság nem mennek újdonságszámba.** Ennek ellenére a videók feltöltése nem tart ott, mint amennyire ezt a közösségi videó-megosztók passzív használata indokolná. Magyarországon még hiányoznak széles körben azok a kompetenciák, ami ahhoz lenne szükséges, hogy a civil szektor bejáratott eszközévé váljanak az internetes videók. Másfelől a kiterjedt passzív használat révén nem egyszerű nézettséget szerezni az internetes videók között. Forráshiányukat ezen a téren a civilek ötletességgel és az önkéntesekre, támogatókra épülő disszeminációs csatornákkal pótolhatják.
- **A civil szervezetek tevékenysége az offline világban gyökerezik.** Nem lehet megspórolni a támogatókkal való napi kapcsolatot, a lobbitevékenységet, a hagyományos sajtóval való kommunikációt még aprólékosan felépített internetes videó stratégiával sem. Az internetes videók fontossága a civil szervezet életében természetesen annak profiljától függően változik, de nem lehet kizárólagos eszköz. Ehhez kapcsolódik, hogy az internetes videók elsősorban mobilizációs kampányokhoz kapcsolódhatnak, amilyen például Magyarországon a személyi jövedelemadó 1 %-áért folytatott kampány vagy egy aláírásgyűjtő, online petíciós mozgósítás lehet. A kampány ugyanakkor egy felfokozott időszak, nem kapcsolódik az átlagos civil szervezet mindennapjaihoz. Az állandó kampány ugyanis csak jobban kitolná a már így is magas ingerküszöböt.
- **Magyarországon a forrásteremtés eszköze a civil szervezetek esetében a pályázatírás.** Ennek oka a centralizált támogatási rendszer és a lakossági adományozás hiánya. A civil marketing leginkább az 1 %-os felajánlások terepére korlátozódik. A civil szervezetek tehát nem érzik annak szükségességét, hogy foglalkozzanak civil marketingtevékenységgel is.

A fenti korlátozó tényezők ellenére is érdemes azonban foglalkozniuk a civil szervezeteknek az internetes videókkal, hiszen előbb-utóbb általánossá válnak a mindennapi kommunikációban, könnyebben befogadhatók és nagyobb rezonanciát érhetnek el, mint pl. egy hagyományos sajtónyilatkozat.

Tippek nonprofit videók készítéséhez

Az alábbi fejezetben olyan praktikus tanácsokkal¹⁰ kívánunk szolgálni, amelyek reményeink szerint segíthetik a civil szervezeteket az internetes videókkal kapcsolatos első tapasztalatok megszerzésében és talán a televíziósok látásmódjára is frissítően hat.

- **Nem érdemes hosszú videókat készíteni!** Az ideális internetes videó 30 másodperc és 2 perc közötti hosszúságú. A túl hosszú videók unalmasak lehetnek, nem nézik végig a kiszemelt támogatók, ami végül – amellett, hogy a videó nem képes átadni üzenetét – rossz fényt is vethet az azt készítő civil szervezetre.
- **Ismerni kell a célközönséget!** Manapság már nem igaz az az állítás, hogy videókat az interneten csak a legfiatalabb korosztályok néznének, mégis, a videó készítőinek meg kell találniuk azt a hangot, képi világot, amivel a kiszemelt társadalmi csoport megszólítható. Az internetes videó-kampány intenzitását és más eszközök használatát is aszerint érdemes hangolni, hogy milyenek a célcsoport ismert médiafogyasztási szokásai.
- **A videó a szervezetet névjegy!** Az internetes videó lényege, hogy komplex benyomásokat képes gerjeszteni. A szervezet célja mellett ugyanennyire fontos a videó képi, zenei világa. A videónak meg kell tudnia jeleníteni a szervezetet, átadnia annak profilját. Más képi eszközökkel és hangeffektusokkal él egy harcos környezetvédő és egy hagyományörző egyesület.
- **Az on- és offline üzenetnek koherensnek kell lennie!** Az internetes videónak kapcsolódnia kell a szervezet átfogó kampányához, mind a szimbólumokat, mind a megjelenést, mind pedig az üzenetet illetően. Lényeges ezen túl az időzítés: a felvétel, a vágás több napot vehet igénybe, ennyi idő alatt akár le is kerülhet a napirendről egy ügy.
- **Az üzenet legyen érthető, egyszerű, megfogható!** Egy rövid, egy-két perces videóban nem lehetséges kitérni összetett társadalmi problémákra. A videó üzenetét egy meghatározott kampányhoz kell igazítani, nem a szervezet éves jelentését elkészíteni.
- **Legyen a videó fantáziadús!** Egy sajtónyilatkozatot nem érdemes felolvasni a kamera előtt, hiszen azt akár írott formában is el lehetne küldeni a bejáratott levelezőlistákra. Az internetes videó lényege, hogy mint „vírusvideó” gyorsan sok emberhez jusson el, ez akkor lehetséges, ha a videó ötletes, megkapó, megdöbbentő vagy humoros. Mivel sokan munkaidőben néznek meg ilyen videókat, mintegy kikapcsolódásként a munkahelyi teendők között, ezért nem kívánnak statikus, unalmas videókat megnézni.
- **Érdemes törekedni a minőségre!** Az amatőr videóknak kétségkívül van egy sajátos bája, de ahhoz, hogy a videó célba érjen, ez nem elég. A szervezet lehetőségeihez mérten törekednie kell a minél jobb minőségű kivitelezésre. A stabil beállítások, a jó minőségű hang és vágás emelheti a videó

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

minőségét. Amennyiben a szervezetnek lehetősége van, érdemes tanácsot kérnie szakértő önkénteseitől, tapasztaltabb szervezetektől vagy például együttműködni a helyi televíziók alkotóival.

- **Adjuk meg a lehetőséget a bekapcsolódásra!** Egyes videómegosztókon lehetőség van link elhelyezésére magán a videón belül, de más platformokon is érdemes feltüntetni egy linket, honlapcímet, ahol az érdeklődő további információt kaphat az adott kampányról, a támogatási lehetőségekről és magáról a szervezetről.
- **Fontos a szervezeti videók archiválása!** Nem csak a kész, megvágott videókat, de a nyersanyagokat is érdemes archiválni, esetleges elsődleges adathordozón megőrizni. Ezek később még hasznosak lehetnek további anyagok elkészítéséhez.
- **A videó akkor érheti el a célját, ha minél többen megnézik!** A videót, annak elkészülte után nem csak a szervezet honlapjára, de minél több megosztóra érdemes feltölteni. Ezen túl mellékletként vagy a videómegosztóra mutató linkkel együtt elküldeni a sajtónak, a támogatóknak, más szervezeteknek, levelezőlistákra. Egyes videómegosztókon lehetőség van csatorna létrehozására. Ha a szervezetnek több videója is van, ezek alá rendezhetik azokat.

Civil szervezetek és helyi televízió

A civil szervezetek nagy része tevékenységét egy földrajzilag jól körülhatárolható területen végzi. A civil szervezetek tehát természetes szövetségesei a helyi televízióknak. A helyi televíziók többségében jó a kapcsolat a településen vagy annak vonzáskörzetében működő civil szervezetekkel, azoknak ugyanis szükségük van arra, hogy megjelenjenek a helyi nyilvánosságban, míg a helyi televízió részéről a civil szervezetek képesek nézettségét produkálni illetve tevékenységük egybevág a helyi televíziók funkciójával: a helyben történő események bemutatása – melyet részben a civil szervezetek generálnak. Ez a kapcsolat csak erősödhet, ugyanis a technikai ismeretek bővülésével és a felvételek készítésére alkalmas eszközök elterjedésével egyre több civil szervezet válik képessé arra, hogy saját maga készítse el kampányfilmjeit, a szervezetet megjelenítő videókat. A helyi televíziók szerkesztési elvei pedig alkalmasabbá válnak arra, hogy befogadják ezeket az anyagokat, teret adjanak a civil, amatőr műsorkészítésnek.

Megnyíló lehetőségek, specifikus tartalomszolgáltatás, interaktív média

A helyi televíziók szerepe, a helyi nyilvánosság jellemzői

Az önkormányzatiság lényege abban rejlik, hogy azok tudnak felelős, méltányos politikai döntéseket hozni egy adott közösség tagjaira nézve, akik ismerik a közösség problémáit, az érdekezéseket és különbségeket illetve maguk is a közösség tagjai. A szabad helyi nyilvánosság elengedhetetlen követelménye a demokratikus helyi közéletnek. Az önkormányzatiság követelményei ugyanis csak abban az esetben tudnak kiteljesedni, ha lehetőségük nyílik a közösség tagjainak és képviselőiknek véleményük szabad kifejtésére, mások véleményének megismerésére és azok ütköztetésére. A helyi televíziók a többi helyi médiumhoz hasonlóan ideális esetben a fenti követelményeknek tesznek eleget.

A helyi nyilvánosság, politikai ellenőrző funkcióján túl, segít a helyi közösségnek önazonossága megtalálásában, önképének kialakításában. A helyi televíziókra jellemző, közösség-specifikus képi megjelenés sajátos colour locale-t alakít ki. A közösséghez való kapcsolat azonban nem merül ki a külsőségekben, ezek a televíziók ugyanis elsősorban a helyi történekekről, eseményekről tudósítanak. Sok helyen a helyi televíziók jelentik a helyi hírek leginkább autentikus forrását. Amit azzal érnek el, hogy az adott eseményről, hírről a néző számára magasabb kontrollálási szintet biztosító képi információt is biztosítanak. Anélkül a beszámoló akár egy újságcikk is lehetne. Emellett a beszámoló, a történet napján – szinte vagy ténylegesen – valós időben juthat el a nézőhöz. Szemben az újság legalább egy napos, de helyi szintű sajtó esetében legalább egy hetes átfutási idejével.

A helyi televíziók sok olyan eseményről tudósítanak, amelyek alacsony hírértékűknél fogva nem jelennek meg országos csatornákon, mégis fontos szerepet játszanak a helyi közösségek életében (évszárók, ballagások, helyi futballmeccs, stb.). Nem ritka, hogy sokan azért nézik az ilyen eseményekről való közvetítéseket, mert viszontláthatják magukat vagy ismerősüket a képernyőn – de legalábbis olyan helyszínekről, eseményekről számol be, ahol a néző maga is nap mint nap megfordul. Így érintettsége közvetlen, bevonódása nem kérdéses. Ez a helyi televíziók esetében a nézettséget meghatározó fontos tényező. A helyi televíziók sikerességének egyik kulcsa, hogy ki tudják-e használni ezt a „differencia specificát”.

A helyi történekek iránti érdeklődést nem csak a szerkesztőségekbe érkező telefonhívások bizonyítják, de empirikus vizsgálatok is megerősítik. A Jelenkutató Intézetnek a '90-es évek végén végzett adatfelvételei¹¹ szerint egy százfokú skálán a városi politika eseményei iránti érdeklődés az évtized második felében minden évben legalább öt ponttal megelőzte az országos ügyek iránti figyelmet. Bár a médiafogyasztási szokások jelentősen megváltoztak az ezredforduló óta, a 2000-ben tíz város 6300 lakosa körében végzett felmérés szerint a válaszadók 31% százaléka igényelte, hogy teljes terjedelmében közvetítse a helyi televízió a képviselőtestületi üléseket, 20%-uk pedig rendszeresen nézte is a közvetítéseket.

A helyi televíziók vonzereje tehát egyrészt helyi beágyazottságukban rejlik, másrészt ez a tény be is határolja lehetőségeiket, elsősorban ami az anyagi háttérüket illeti. A helyi televíziók működésüket három forrásból tudják fedezni: az ORTT által kiírt pályázatokból, az önkormányzati támogatásokból és reklámbevételekből. Az ORTT a Műsorszolgáltatási Alapból tudja forrásokhoz juttatni a helyi televíziókat. Ezek

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

azonban nem jelentenek állandó bevételt, bár komoly segítséget nyújthatnak egy-egy helyi televízióknak a saját műsorok gyártásához szükséges költségek fedezésére. Mivel a helyi televíziók általában kívül esnek a nagy hirdetői spektrumán, csak a helyi érdekeltségű vállalkozásokra, cégekre számíthatnak, amelyek sokszor presztízs szempontok miatt hirdetnek a helyi médiában. A helyi televíziók bevételeinek tehát tetemes része a helyi önkormányzatoktól származik. Ez a támogatás átlagban a források 40-60 %-át¹² jelenti. Ráadásul a televíziós munkába nehezebb bevonni önkénteseket, hiszen speciálisabb szaktudást igényel, mint például az írott sajtó. Másrészt az önkéntes munka bizonytalanabbá is teszi a napi működést.

Az önkormányzatok ugyanakkor nem csak a legfontosabb támogatói a helyi televízióknak, de az esetek többségében tulajdonosaik is. Ez a fajta kötődés a helyi televíziók politikai függőségét is eredményezheti, nem töltik be valós funkciójukat, a hatalom kontrollját, hanem reprezentálják azt. Gyakori elvárás a helyi politikusok részéről, hogy látszódjanak, teret kapjanak a helyi nyilvánosságban. A helyi televízióra pedig úgy tekintenek, mint udvari médiára. Azonban ha a szerkesztőségek rendre elkerülik a konfliktusokat, nem néznek az események mélyére, úgy el is veszthetik a közösség bizalmát.

A televíziózás trendjei

A helyi televíziók fennmaradásának kulcsa lehet az, ha a **saját vételi területükön kívül is érdeklődésre számot tartható műsorokat megosztják**. Ez a megoldás egyben magasabb szintű, minőségű tartalmakat is jelenthet számukra. Ugyanilyen fontos terület lehet a **közös hírműsor** készítése.

Ilyen megoldásra működő példákat találhatunk. A kérdés csupán az, hogy a folyamatok részesei idejében felismerik-e szerepüket és helyzetüket – és annak megfelelően időben megteszik-e a szükséges lépéseket. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, a helyi televízióknak is sokkal nyitottabbnak kellene lenniük egymással. Nem az elszigetelődést vállalni, hanem a helyi értékekre, történésekre figyelve, de legalább régiós, leginkább országos szintű összefogással kitűzni és elérni célokat. A helyi televíziók összefogása, tartalmaik megosztása és a közös munka nem gyengítené versenypozíciójukat, hanem épp megerősítené azt.

A földfelszíni sugárzás terén nagy ugrás, ha egy, a helyi televíziókat képviselni képes szervezet, a cselekvéshez szükséges anyagi fedezet megléte mellett önálló sávot biztosíthat egy multiplexen, ezzel országos eléréshez juttatva a helyi televíziókat. Ennek kihasználása az eddig lejegyzett együttműködés kicsúcsosodása lehet: az egyes helyi televíziók, heti pár óras anyag összeállítását bizonyára el tudnák végezni. E televíziók szövetsége pedig a nap 24 órájára, a hét minden napjára képes lenne folyamatos műsort biztosítani. Gyakorlatilag a helyi televíziók bottom-up modellben működő országos, gazdag műsorfolyama jöhet létre. Egy ilyen műsorfolyam pedig azonnal vonzaná a befektetőket, reklámozókat¹³.

A helyi televíziók másik lehetősége, ha a jelenlegi szűk adáskörzetet – ami általában egy nagyobb település – kiterjesztenék az adott kistérségre, régióra. Az adott település vonzáskörzetét is bevonni a helyi nyilvánosságba: egyrészt azzal, hogy az ott lakók számára is lehetővé teszik, nézhessék a helyi televíziót, másrészt maguk is megjelenjenek, megjelenhessenek a helyi televízió műsoraiban.

További alternatíva az **interaktivitás** – melynek lehetőségeit később bemutatjuk. Az eszköztár folyamatosan bővül, az azokra kitalált megoldások is folyamatosan bővülnek. Azt, hogy egy helyi televízióban és az azt nézők körében melyik válik be, az adott környezetben kell felismerni és élni vele. Jelenleg a betelefonáláson túl az SMS, e-mail küldés, chat használatában merül ki a vissz irányú kommunikáció.

Azt is figyelembe kell vennünk, hogy minél inkább interaktívabbá, azon belül minél inkább kiegyensúlyozottan interaktívává (szimmetrikussá) szeretnénk tenni a kapcsolatot a nézővel, az eltérő technológiák sajátosságait figyelembe véve, azok eltérő mértékben használhatók fel céljainkra.

További járulékos előny a nézettség mérhetővé válása. Nem csak az interaktivitásból származik majd többlet visszajelzés, de maga a televízió is monitorozni lesz képes nézői aktivitását.

A távoli jövő képei

Nem lesz televízió. Elsőre talán ijesztő, meglepő ez a jóslat. Kommunikálni természetesen mindenképpen fogunk, és az is biztos, hogy egyre növekvő mértékben. Ezt mutatják az elmúlt évtizedek információs társadalmának változásai, és ezt sugallja alapvető emberi igényünk is. Mindazok a tartalmak, melyek ma megjelenőben vannak, és úgy érezzük, kiszorítják az eddig volt műsorokat, műsorstruktúrákat, szórakozási formákat, valójában csupán felsorakoznak ezek mellé – együtt fognak élni. Nem megszűnésről, értékvesztéséről, hanem élő struktúráról, átalakulásról, lehetőségek feltűnéséről, virágzásáról, illetve leválásáról, elhalásáról van szó. Jelenleg egy átmeneti időszakot élünk, az egyirányú műsoroktól egy komplex tartalom-előállítás- és fogyasztás irányába lépünk tovább. A folyamat hasonlítható az internet utóbbi 10 évben végbement kivirágzásához, kétirányúvá, többdimenzióssá válásához – azzal együtt, hogy a műsorszórás sosem lesz ennyire kétirányú folyamat.

A műsorfogyasztás számos aktuális igényt elégíthet ki – aktuális fizikai, szellemi, biológiai állapotunktól függően kiszolgálhat egyéni, társas igényeket, előtérbe kerülhet a ciklikusság, ugyanúgy, mint a linearitás. A műsorstruktúra hármastagolást mutathat:

- **Első szinten a lineárisan, valós időben folyó műsorok** – mint a mostani, hagyományos televíziózás – adják a keretet: ha bekapcsoljuk a tévét, akkor a szó legelemibb értelmében bekapcsolódjunk az épp folyó műsorba. Emellett a műsorok struktúrája biztosít egy alapritmust. Biológiai alapritmusunk ugyanis továbbra is befolyásolja, mikor milyen stílusú műsor befogadására vagyunk inkább nyitottak és mi az, amit biztos nem szívesen látnánk. Ehhez mérten a szakmai szerkesztés igényessége és szaktudása továbbra is nélkülözhetetlen marad. Ez a lineáris adás a digitalizációban kiegészülhet az elcsúsztatott kezdéssel: ha egy műsor lement adásban, azt mondjuk fél óras eltéréssel még háromszor elindítják. Bár ez a megoldás fölöslegesnek, túlhaladottnak mutatkozik a következő lehetőségek ismeretében.
- **Másodszorban az archívok, adásból kimaradt, nem szerkesztett és minden további, kimaradó vagy épp járulékos, hozzáadott értékkel bíró tartalmak** generálhatnak érdeklődést. Ez a szint a lineáris adás bármikor visszakereshető és nézhető változatának szintje. Itt találjuk a lineáris adásba be nem került felvételeket, háttérképeket, nézőpontokat is, valamint itt nyílik lehetőségünk arra is, hogy egy műsort a számunkra megfelelő ritmusban, jellemzők mentén nézzünk végig.

Egy hétköznapi példa, egy labdarúgó-meccs közvetítése talán jobban megvilágítja a két szint közötti különbséget: példánkban a meccset élőben közvetíti a tévé – a korábban jegyzett interaktivitásnál írt lehetőségeket kihasználva –, majd késleltetett időpontban még 3-4-szer elindítják azt, vagy az archívból bármikor lekérhető. Azonban az archívban már lehetőségünk nyílik arra is, hogy bizonyos szempontok szerinti részeket nézzük meg. Ilyen például a gólhelyzetek vagy a bírói közbeavatkozások. Ez újabb típusú szerkesztési elveket emel be az eddig megszokott feladatok közé. Példánkból ne felejtjük ki a felvétel azon hasznosítását se, amikor hírműsorunkba magunk adunk összefoglalót az eseményről.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A fenti két szint után a harmadik az élő műsorok szintje, melyek később becsatornázódnak a fentebb írt műsorstruktúrákba.

Ezek a változások magukkal hozzák az alkotás folyamatának változását is. Az élő műsor nagy valószínűséggel az eddigi, a műsor jellegének megfelelő szerkesztési módok mentén készül el. Ám egy helyszíni riport, egy eseményről történő beszámoló esetében változik a szerkesztés. A tudósító ugyanis akár kocsijában is editálhat laptopján. A hírfeldolgozás kapcsán világtendenciáról beszélhetünk: a stábok egyre kisebb létszámúak. Ha a helyzet megengedi, az egyszemélyes tudósítást célozzák meg. A szerkesztő pedig saját maga vágja anyagát, már nem ül mellette a vágó.

A szerkesztői munka átalakulásának további oka, hogy maguk a nézők szerkeszthetik az adást. Ezzel kapcsolatosan a szerkesztő dolga egyre inkább az archívum kezelése, a nyersanyagok osztályozása, „tagekkel” való ellátása lesz, illetve a nézők igénye szerint kell alakítania a választható tartalmat.

Átalakul a hely fogalma is. A tartalom előállítók és a nézők szemszögéből is. Már nem lesz szükség kifejezetten egy stúdióra, bárhol összeállítható lesz az adás. Természetesen ettől még olyan műtermekre szükség lesz, ahol egy beszélgetős műsor elkészülhet. De az anyagok megvágása, egy műsor összeállítása már nem kötődik a stúdióhoz.

A néző szempontjából pedig egyre fontosabbá válik, hogy hol érheti el a tartalmat. Abban az értelemben, hogy hányas számú csatornán vagy melyik a webportálon, ahol hozzájuthat a szabadabban tevékenykedő stábok által generált tartalomhoz.

Emellett a helyi televízió kizárólagos lehetősége, hogy továbbra is az ő szakemberei tudnak a lokális történésekről, képesek azokról fókuszáltan beszámolni. Törekedve arra, hogy az információ minél pontosabb legyen és az minél gyorsabban jusson el a nézőhöz. Ehhez a technológia pedig csak eszköz. Az alap funkció megmarad, csupán kiegészül, bővül az új eszközök nyújtotta lehetőségekkel.

Forgatókönyvek: a helyi televíziózás modelljei a digitális átállást követően

A helyi televíziók helyzetét tehát a politikai függőség, szűkös anyagi és emberi erőforrások jellemzik egyrésztől, míg másfelől közösségi beágyazottságról, helyismeretről és közösségi bizalomról beszélhetünk.

A digitális átállás a helyi televíziók esetében akkor történik a legideálisabb módon, ha sikerül minimalizálni az eddigi kockázatokat és kihasználni a lokális jellegben rejlő potenciált. A nemzetközi tapasztalatok és a primer adatfelvétel alapján három olyan modellt különböztethetünk meg, amelyek kihasználják a digitális technológiában rejlő lehetőségeket, megfelelnek a helyi televíziók mindenkori küldetésének és segítségével azok versenyképesek bírnak lenni a mindinkább bővülő audiovizuális piacon.

A DIGITÁLIS ÉS INTERNETES TELEVÍZIÓZÁS LEHETŐSÉGEI A HELYI- ÉS CIVIL MŰSORKÉSZÍTŐK SZÁMÁRA

A három modell:

- a hosszabb-rövidebb klipek közötti választást lehetővé tevő „**videó-téka**” modell,
- a helyileg releváns információkat szupertext formában továbbító „**helyi kisokos**” modell,
- valamint a helyi politizálás eszköztárát és a részvételi formákat bővítő „**dtv-demokrácia**” modell.

Jó alapot adnak még a továbbgondolásra – bár nem általános forgatókönyv, de a digitális televíziózás nyújtotta lehetőségek kihasználására adhatnak jó példát – az önálló nemzetiségi televíziók. Ennek reális alternatívája a helyi (jelenleg egy-egy várost és szűk vonzaskörzetét lefedő) televíziózás regionális szintre emelése.

Fontos észben tartani, hogy nem szerkesztési stratégiákról van szó, hiszen egy-egy helyi televízió alkalmazhatja részben a videó-téka és a helyi kisokos modell elemeit is. Leegyszerűsítve, az első két esetben a tartalom megosztásának formájáról, a harmadikban magáról a tartalomról van szó.

A videó-téka modell

A helyi televíziók erősen különböznek aszerint, hogy mennyi saját anyagot készítenek, mennyi az élő adás naponta, illetve hogy hány órában sugároznak. Értelemszerűen a kisebbeknek van kevesebb napi adásuk, ennek megfelelően pedig saját anyaguk. A videó-téka modellben a helyi televízió a digitális technológia segítségével nem előre rögzített adást sugároz, hanem egy videó-tékához hasonlóan teszi elérhetővé műsorait, így a nézők maguk határozhatják meg, hogy mikor milyen adást néznek meg, nem kell pontosan műsorkezdéskor a készülék előtt ülniük vagy várniuk az esetleges ismétlésekre. A helyi televízió végső soron a nézőre bízna magának a végső anyagnak a „szerkesztését”, hiszen akit érdekel, megnézhetné akár a helyi TV vágatlan illetve kevéssé vágott anyagait.

A videó-téka modellt a Video on Demand (VoD) technológia teszi lehetővé. Ez az „igény szerinti video” szolgáltatás biztosítja, hogy a nézők egy katalogizált rendszerből választhassák ki a megnézni kívánt műsort – a számukra megfelelő időpontban. Ennek egyszerűbb változata az NVoD szolgáltatás¹⁴, mely a nézőnek lehetőséget ad, hogy műsorigényét eljuttassa a szolgáltatóhoz, aki a legnagyobb számban igényelt tartalmakat sugározza, illetve teszi elérhetővé. További kiegészítő lehetőség, ha a nézők letölthetik az adott klipeket egy készülékre (pl. set-top-box) a digitális hálózat segítségével, amit meghatározott időn belül bármikor megtekinthetnek.

A videó-téka modellben elképzelhető lenne amatőr anyagok feltöltése is. Felkerülhetne a kínálatba a helyi gimnázium szalagavatójáról készült anyag is, amit az iskola által megbízott videós vett fel, vagy a helyi csapat 90 perces mérkőzése, amit egy lelkes szurkoló rögzített. Természetesen mindezt a helyi televízió apparátusával készült és szerkesztett felvételek mellett. Az egyre jobb minőségű felvételek rögzítésére alkalmas eszközök elterjedésével és a technológiával kapcsolatos kompetenciák növekedésével a helyi televíziók rendelkezésére állna a megfelelő mennyiségű nyersanyag is. Az amatőr tudósítások, felvételek befogadása mellett szól az is, hogy ez megfelelné a helyi televíziók közösségi jellegének, a közösség életében betöltött szerepüknek. A helyi nyilvánosság ilyen jellegű kibővítése a közösség tagjainak politikai szocializációjához is pozitívan járulna hozzá.

Érdeemes lenne még a videótéka modellen belül gondolkodni azon, hogy – a közeli jövő képeinek megfelelően – az egyes régiókon belül a helyi televíziók akár közös helyi tartalmat sugárzó TV-t hozhatnának létre, ahol a videótékában megtalálhatóak lehetnének az egyes helyi riportok, de lennének az egyes anyagokból szerkesztett kötött tartalmak is, ráadásul így több forrás jutna drágább tartalmak megvételére, technikai fejlesztésre, munkabére jellegű költségekre. Ez megoldást jelenthetne arra a kihívásra is, amit a helyi televíziókkal szemben a tartalomterjesztők támasztanak. Azok ugyanis gyakran műszaki okokra hivatkozva hagyják ki a helyi televíziókat műsorkínálatukból. A digitális átállásról szóló törvény szerint ugyan szerződéskötési kötelezettsége van a szolgáltatóknak a helyi televíziókkal, de csak abban az esetben, ha a helyi műsorterjesztés műszakilag lehetséges (3.2 fejezet). Egy összevont csatornán keresztül ugyanakkor egy régió szerkesztőségei közösen sugározhatnának a VoD technológia segítségével, ráadásul a nézők megismerkedhetnének más települések történéseivel is.

A helyi kisokos modell

A kisokos modellben a hangsúly sokkal inkább a helyileg releváns információkon van, aminek nem kell feltétlenül statikus tartalomnak lennie¹⁵. A digitális televíziózás ugyanis lehetővé teszi a képi-hangi tartalom mellett szöveges tartalom, ún. szupertext továbbítását is. A képűséghez képest a szupertext kezelése egyszerűbb és gyorsabb, összetettebb tartalmakat is képes megjeleníteni. Jó felbontású képek, videók, multimédiás anyagok megjelenítését is biztosíthatja.

A helyi televíziók többsége jelenleg is továbbit képűség formában helyileg fontos információkat. Ez a tartalom adhatná a helyi kisokos alapját. De a digitális technológiának köszönhetően a megjeleníthető tartalom tovább bővíthet. Lehetséges segítségével olyan komplex információs rendszer létrehozása, ami az önkormányzati honlapokon és kültéri illetve beltéri információs terminálokról már most is elérhetőek. Továbbá ezeket kiegészítve egy integrált közösségi információs rendszer pólusa lehet. A helyi kisokos egyesítene magában az önkormányzati és a képűságok információs szolgáltatásait, valamint új távlatokat nyithat a helyi hirdetési piac számára is (6.4 fejezet).

A megosztott tartalmak tehát vonatkozhatnak az önkormányzati ügyintézési rendre, az ügyintézését megkönnyebbitő tanácsokra, az önkormányzati fenntartású intézményekkel kapcsolatos információkra, az állampolgári jogok gyakorlásával kapcsolatos információkra, a település közösségi és kulturális eseményeire, az önkormányzati és az választóközvet országgyűlési képviselőjének valamint a polgármester fogadóórájára. A televíziózási szokásokból következően nagy jelentőségre tehetnek szert a digitális egészségügyi szolgáltatások és információk. Ezen túl turisztikai információk is megjelenhetnek a kínálatban, valamint tudnivalók a helyi vállalkozásokról, szolgáltatásokról. Egy további szintet jelenthet, ha a helyi kisokos elérhető lesz mobil eszközökről is a DVB-H platform segítségével. Nemzetközi példák bizonyítják, hogy az érintett önkormányzatok együttműködése révén a digitális televízió megfelelő platformja lehet az ilyen szolgáltatásoknak (2.3 fejezet).

Ahogy erről már szó volt, ezeknek a modelleknek nem kell feltétlenül elválniuk, de elkülöníthető jegyeik alapján tipizálhatók. A gyakorlatban valószínűleg ezek a típusok nem fognak tisztán megjelenni, mindig több minta együttes alkalmazása fog eredményre vezetni. A digitális műsorszórás jellegéből következően, hogy nem is szükséges választani a modellek között, vagy akárcsak kapacitásbéli okokból az egyikre helyezni a hangsúlyt.

Dtv-Demokrácia

A helyi televíziózással foglalkozók, szakértők, szerkesztők a digitális TV-n keresztül folyó politizálási lehetőséghez fűzik a legkevesebb reményt. A dtv-demokráciának azonban van nemzetközi gyakorlata, és a nézők kompetenciájának növekedésével párhuzamosan elterjedhetnek a politizálási lehetőségeknek teret adó, a részvételi formákat kibővítő televíziós szolgáltatásoknak is.

A digitális televízió segítségével három szinten lehetséges a helyi demokrácia minőségének javítása:

- növelhető annak az információknak mennyisége és minősége, ami eljuthat a helyi lakosokhoz a helyi politikai ügyekről,
- bővíthetők a helyi politikai részvételi formák, elsősorban a megnövekedett interaktivitásnak köszönhetően,
- végül a digitális televízió segítségével a helyi lakosságnak arra is lehetősége lesz, hogy egymás között vitassák meg az egyes helyi politikai ügyeket.

A dtv-demokrácia segíthet megnövelni magának a helyi politikának a jelentőségét, hiszen olyan területek és témák is vita tárgyát képezhetik, amik addig rutin jellegű ügyintézésnek tűntek. Sok ügyben ugyanis a helyi lakosság, civil szervezetek csak az egyes döntések megszületése után értesül azok várható hatásáról. A gyorsabb és hatékonyabb információáramlás hatására lehetőség adódna a helyi közösségnek már a döntés-előkészítési, tervezési fázisban kialakítani saját véleményüket.

A dtv-demokrácia ugyanakkor nem okozná feltétlenül az ügyintézés lelassulását vagy a szakpolitikai ügyek átpolitizálódását, hiszen pontosan azért döntenek választott képviselők ezekben az ügyekben, mert azok politikai döntést kívánnának. A részvételi lehetőségek kibővítése éppen ellentétes hatással járna: a lehetséges konfliktusgócok felismerése már a döntési folyamat korai szakaszában, a tervezési fázisban megtörténhet, az érintett szereplők bevonása jobb döntések megszületését eredményezhetné, valamint növelné az állampolgári bizalmat az önkormányzat működésével kapcsolatban.

A digitális televízió számtalan lehetőséget ad a demokratikus jogok gyakorlására: információs csatornán keresztül lehet átláthatóbbá tenni az önkormányzati működést, televíziós fogadóórát tarthatnak a helyi politikusok, interaktív műsorok segítségével lehetne véleményezni az egyes döntéseket. A dtv-demokráciának azonban szinkronitásban kell működnie más formákkal, mint az e-demokráciával és a hagyományos részvételi lehetőségekkel.

Ahhoz, hogy az ilyen tartalomszolgáltatás valóban sikeres legyen, szükség van ugyanakkor a helyi lakosság készségeinek és tudásának megfelelő szintjére, a helyi politikai elitek nyitottságára, valamint demokratikus attitűdökre és normákra. A dtv-demokrácia kiteljesedéséhez másfelől elengedhetetlenek a működő nemzetközi példák és sikeres hazai kísérletek.

Nemzetiségi televíziók

A televíziózásnak az utóbbi évtizedben tapasztalható trendje a tematikus csatornák számának növekedése és azok piaci szerepének erősödése. A digitális átállástól sokan még több tematikus adó megjelenését várják. Tematikus adó megjelenésére ugyanakkor csak abban az esetben kerülhet sor, ha a csatorna olyan nézettséget képes generálni, hogy az adó a reklámbevételekből és elsősorban a kábelszolgáltatók által fizetett díjakból képes profitot termelni. A tematikus adók működési költségeit csökkenti, hogy általában nem saját, hanem külföldről átvett és szinkronizált anyagokat sugároznak. **Ezzel szemben léteznek Magyarországon olyan társadalmi csoportok, amelyek önmagukban nem alkotnak releváns piaci szegmenst, így egy rájuk szabott tematikus adó nem lenne rentábilis. Ilyen csoportot alkotnak hazánkban a nemzeti kisebbségek.** A digitális technológia lehetővé tenné, hogy akár egy régió akár az egész országon belül nézhetőek lennének ezek a csatornák. A nemzetiségi televíziók ráadásul számíthatnának mind a magyarországi, mind az anyaország állami szervek és civil szervezetek valamint közszolgálati műsoralkotók támogatására. Az etnikai kisebbségek kultúrájának ápolása pedig a keveset nevesített elv egyike az Európai Unió audiovizuális politikájában.

Reklám és digitális műsorszórás

Fontos megemlíteni a helyi televíziók szempontjából, hogy **a digitális átállás gyökeres változásokat indukálhat a televíziós reklámpiacon, átalakíthatja a hirdetési szokásokat és többlet forrásokhoz juttathatja a mindig nehéz anyagi helyzetben lévő helyi televíziókat**, ami nem utolsósorban szervezeti és politikai függetlenségükhöz is hozzájárulhat. A helyi televíziók esetében jelenleg a legnagyobb gondot az jelenti, hogy a nézettség mérését Magyarországon egyetlen cég, az AGB Hungary méri napi rendszerességgel. További nehézség, hogy a nagy reklámozók nem veszik figyelembe a más alapon végzett nézettség mérések eredményeit. 2009. április 1-től összesen 1040 háztartásban van olyan készülék, aminek segítségével mérhetőek a televíziózási szokások. Mivel egy közepes méretű városban jó esetben van 1-2 ilyen készülék, így nem lehet valós következtetéseket levonni a helyi televízió nézettségével kapcsolatban¹⁶. Ezzel szemben a digitális átállást követően a műsorterjesztőknek, azaz a kábelszolgáltatóknak pontos adataik lesznek azzal kapcsolatban, hogy hányan és mikor nézik a helyi televíziók adásait. A médiafogyasztási szokások és a technológia változásával párhuzamosan változnak a hirdetési stratégiák is. Már nem csak az internetes hirdetésre jellemző a célzott reklámozás (targeted advertising), aminek lényege, hogy a hirdetés és a termék is a célcsoport szocio-kulturális, demográfiai és lakóhelyi jellemzőire van szabva. Ez a folyamat a helyi televíziók reklámidejének felértékelődésével járhat, ugyanis nézőik esetében földrajzilag világosan lehatárolható célcsoportról van szó.

A hirdetések ugyanakkor másfajta módon is kapcsolatba kerülhetnek a nézőkkel, mint eddig. Ez egyrészt megnyilvánul a nézettség mérésének új alternatíváiban is, de kifejezetten a reklámozó szempontjából fontos, hogy az új eszközök akár azt is lehetővé teszik, hogy a reklámban szereplő elérhetőségen – például weboldalának címén – a néző azonnal tájékozódjon lehetőségeiről. Így a néző közvetlenül jelenik meg a reklámozónál. Ez az eddigi, passzív média közlés küszöböt jelentett, melyhez a nézőnek kell lépést tennie, hogy ezt átlépje. Ez a gát omlik le az újabb lehetőségekkel.

Végjegyzetek

1. Forrás: <http://www.tvtonight.com.au/2008/03/community-tv-push-for-digital-switch.html>, <http://www.cbonline.org.au/index.cfm?pageId=47,145,2,0>, http://www.cbonline.org.au/%5Cmedia%5CElection_07%5Cfullreport.pdf
2. Forrás: http://www.allmediascotland.com/spike/3161/17102008/Is_Now_the_Time_for_Local_TV, <http://www.scottishbroadcastingcommission.gov.uk/Resource/Doc/4/0000362.pdf>
3. Forrás: http://www.digitv.gov.uk/site/component/option,com_frontpage/Itemid,1/, <http://www.digitv.gov.uk/digitv/cds/birmingham/3/home>
4. OJ C 181, 2.7.1994, p. 3–4
5. 2002/21/EK
6. COM(2005) 204 final
7. EU Member States on course for analogue terrestrial TV switch-off. Digital TV News, Monday, February 16th, 2009. <http://www.digitaltvnews.net/content/?p=7088>
8. COM(2006) 37 final
9. A műholdas tartalomtovárbításra itt nem térünk ki, mert annak műszaki követelményei/lehetőségei lényegében kizárják, hogy helyi szinten alternatívaként felmutassuk
10. A tippekhez az alábbi források szolgáltak alapul: Michael Stein: Using video in online appeals <http://www.malwarwick.com/learning-resources/e-newsletters/december-2008.html#online>, Steve Braker: Steve's Dos 'n' Don'ts for DIY Nonprofit Video <http://www.facebook.com/topic.php?uid=55579526802&topic=9191>, Nancy E. Schwartz: 9 Keys to Using Online Video to Increase Your Nonprofit Marketing Impact, http://www.nancyschwartz.com/online_video_for_nonprofits.html
11. Kabai Imre-Marelyn Kiss József-Dénes Attila: Helyi nyilvánosság és média. In: Jel-Kép, 2001. 2. sz. 9-24 old.
12. Kunetz Szabolcs: Gondolatok a helyi televíziózásról. Avagy helyben-bajban fűrösztve?
13. A helyi televíziók összefogására jó példa a skót esettanulmány (2.2 fejezet).
14. Near Video On Demand = közel igény szerinti video
15. A főváros XI. kerületében a helyi televízió képűségán keresztül a kerületi lakosok megtekinthetik a kerületben felállított úgynevezett dugókamerákat, így azonnal tájékozódhatnak a forgalmi torlódásokról.
16. Kunetz Szabolcs: Gondolatok a helyi televíziózásról. Avagy helyben-bajban fűrösztve?